

Competentieprofiel Daltonleraar

Inleiding

Dit profiel van daltoncompetenties van daltonleraren is gebaseerd op de (voorheen) SBL-competenties (Zie ook www.deonderwijscooperatie.nl). Bij de (verdere) ontwikkeling van dit profiel heeft de auteur, Hanneke Drost (KPZ), het daltoncompetentieprofiel dat ontwikkeld is door de OBDNoordwest als inspiratiebron gebruikt. Toegevoegd zijn indicatoren uit het nieuwe visitatiekader van de Nederlandse Dalton Vereniging en indicatoren uit bekwaamheidseisen, die door diverse scholen opgesteld zijn.

In het blauwe vak zijn steeds zichtbare gedragingen toegevoegd. Deze zijn, als voorbeelden, opgesteld door de groep daltonleerkrachten in de opleiding Zwolle in de tranche 2014-2016. Vanzelfsprekend kan elke school deze “gedragingen” invullen naar eigen inzicht.

Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen, stelt de auteur het op prijs dat elke school die dit profiel gebruikt, een exemplaar van de eigen schoolversie van het profiel zou willen toezenden: h.drost@kpz.nl.

Toegevoegd in het schema is de mogelijkheid voor leraren om zelf te inventariseren waar eigen behoeftes liggen voor additionele kennis en voor de ontwikkeling van nadere vaardigheden en attitudes

René Berends, 2016

1. Interpersoonlijk competent

Een (dalton)leraar die interpersoonlijk competent is, heeft persoonlijk contact zowel met het individuele kind als met groepen kinderen waarmee hij/zij werkt.

Hij/zij zorgt voor een prettig leef- en werkklimaat en heeft waardering voor en erkent de individuele verschillen in ontwikkeling en ontplooiing van ieder kind.

De (dalton)leraar stemt zijn/haar handelen af op wat kinderen bezig houdt vanuit de pedagogiek (en Daltonkernwaarden)

Hij/zij kan omgaan met de dynamiek van een heterogene groep. Een groepssamenstelling die eventueel gebaseerd is op leeftijd, interesse en/of niveau.

Bekwaamheidseisen:

- Van een (dalton)leraar mag geëist worden dat hij/zij zich bewust is van eigen houding en gedrag én de invloed daarvan op de leerlingen.
- Dat hij/zij voldoende kennis heeft van communicatieprocessen, inzicht heeft in ontwikkelingspsychologie en pedagogische concepten.
- Hij/zij is vaardig in communicatie en is in staat een zodanig contact met de kinderen tot stand te brengen dat een juiste basis wordt gelegd voor ontwikkeling en samenwerking.
- De houding van de leraar is empathisch, kader stellend en richting gevend

Hij/zij:

- leidt en begeleidt
- stuurt en volgt
- geeft ruimte
- waardeert
- respecteert
- stimuleert de communicatie en samenwerking

Indicatoren:

De (dalton)leraar:

1. Maakt op positieve wijze contact met de leerlingen en zorgt dat de leerlingen onderling hetzelfde doen.
2. Stimuleert verantwoordelijkheid en vraagt verantwoording.
3. Is rolmodel in reflecteren, het nemen van verantwoordelijkheid, in samenwerking en zelfstandigheid.
4. Stelt de leerlingen in de gelegenheid om geleid of spontaan met elkaar samen te werken.
5. Gaat met leerlingen in gesprek over het (leer)proces, waarbij zelfstandigheid, samenwerken en het nemen van verantwoordelijkheid tot de gespreksonderwerpen horen.
6. Luistert en reageert daarna.
7. Is in staat ruimte te geven (anders vast te houden)

Zichtbaar gedrag:

- Voert kindgesprekken
- Maakt gebruik van de "kleine" kring
- Benadert de leerlingen positief (gaat uit van dat wat goed gaat)
- Praat in de groep over het werk, reflecteert op het werk, vraagt door.
- Geeft leerlingen taken
- Geeft complimenten

Persoonlijke behoeftes van leraren (de ontwikkeling van kennis, vaardigheden, attitudes)

2. Pedagogisch competent

Een (dalton)leraar die pedagogisch competent is, weet dat hij/zij werkzaam is in een situatie waarin onderwijs en opvoeding met elkaar zijn verbonden, waarbij hij/zij vertrouwen heeft in de potentiële mogelijkheden van het kind. Hij/zij zorgt voor een veilige leeromgeving waarbinnen uitdaging, vertrouwen, veiligheid en opvoeding tot zelfstandigheid tot uitdrukking komen. Hij/zij kan werken in een heterogene groep en onderschrijft de waarde ervan.

Bekwaamheidseis:

- Van een (dalton)leraar wordt geëist dat hij/zij een werkconcept bezit dat aangeeft hoe hij/zij de samenhangende (dalton)visie op ontwikkeling, opvoeding en onderwijs gestalte geeft in zijn/haar dagelijks handelen.
- Van de (dalton)leraar mag geëist worden dat hij/zij voldoende pedagogische kennis, inzicht en vaardigheid in huis heeft om het juiste evenwicht tussen veiligheid en uitdaging in de uitnodigende omgeving tot stand te brengen.
- Hij/zij erkent dat het kind op zijn/haar niveau zelf keuzes kan maken en verantwoorde lijkheid kan en wil dragen en vindt het belangrijk dat kinderen van elkaar leren.
- De (dalton)leraar is door observeren in staat te onderkennen welke specifieke ondersteuning kinderen nodig hebben bij het werken en de ontwikkeling van werk houding, bij hun identiteitsontwikkeling en bij de ontwikkeling van hun intelligentie.
- De (dalton)leraar zorgt voor een veilig klimaat waarin feedback geven en ontvangen mogelijk is.
- Uit de houding van de (dalton)leraar spreekt vertrouwen.
- De (dalton) leraar gaat uit van groei (groei mindset)

Hij/zij:

- Zorgt dat de leerlingen weten dat ze er mogen zijn
- Stimuleert talenten
- Waardeert ontwikkeling
- Heeft hoge verwachtingen
- Hanteert duidelijke waarden en normen
- Is nieuwsgierig

Indicatoren: de (dalton)leraar:

1. Eerbiedigt de persoonlijkheid van een ieder, ongeacht aanleg en verworvenheden.
2. Stelt zich open voor behoeftes van leerlingen, toont interesse en respect.
3. Hanteert strategieën om kinderen te helpen zelfstandig en verantwoordelijk hun ontwikkeling ter hand te nemen.
4. Zorgt voor duidelijke afspraken en is consequent.
5. Geeft expliciet blijk van hoge verwachtingen.
6. Heeft een goed beeld van het sociale klimaat in de groep, bewaakt dit en stuurt bij waar nodig.
7. Schept een pedagogisch veilig klimaat zodat samenwerking met de leerlingen en de leerlingen onderling mogelijk is.
8. Stimuleert probleemoplossend werken door leerlingen
9. Zorgt voor een cultuur van vertrouwen.
10. Creëert ruimte voor de leerlingen om hun talenten te laten zien en ontwikkelen.
11. Zorgt voor een klimaat waarin feedback geven en krijgen, evalueren en reflecteren onderdeel zijn van het dagelijkse leren.

Zichtbaar gedrag:

Je ziet dan: Een positief iemand die consequent is, eisen stelt, doelen benoemd en verwachtingen verwoord, die zorgt voor plezier en afwisseling en ruimte geeft voor de uniciteit van kinderen. Je ziet verschillende soorten instructie.

Persoonlijke behoeftes van leraren (de ontwikkeling van kennis, vaardigheden, attitudes)

3. Vakinhoudelijk en didactisch competent

Een (dalton)leraar die didactisch competent is, ontwerpt een uitnodigende, krachtige leeromgeving in zijn/haar groep, waarbij ontwikkeling leidend is.
Bekwaamheidseis: <ul style="list-style-type: none">• Van een (dalton)leraar wordt geëist dat hij/zij voldoende kennis in huis heeft ten aanzien van: (kern)doelen, toetsen, onderwijsontwikkeling en werkvormen.• Hij/zij is vaardig in het hanteren van materialen, kan die adequaat inzetten en biedt verschillende leermiddelen aan.• De (dalton)leraar handelt vanuit visie, durft te experimenteren en heeft een onderzoekende houding.
Hij/zij: <ul style="list-style-type: none">• Stemt leerinhouden en doelen af• Zoekt naar alternatieve instructies• Leert leerlingen onderzoeken en probleemoplossend werken• Geeft de kernwaarden praktische inhoud• Gaat uit van ontwikkeling• Past nieuwe inzichten toe
Indicatoren: de (dalton)leraar: <ol style="list-style-type: none">1. Gaat uit van verschillen en creëert maatwerk dat zichtbaar is bijvoorbeeld in de taak2. Gaat uit van verschillen en handelt daarnaar.3. Geeft leerdoelen aan en geeft de leerlingen de ruimte om zich die eigen te maken4. Daagt leerlingen uit tot leren5. Zorgt voor effectieve, gedifferentieerde en interactieve instructie6. Differentieert in gebruik van didactieken, didactische leer- en hulpmiddelen7. Zorgt dat de leerlingen zelfstandig leren en probleemoplossend te werk kunnen gaan8. Geeft de leerlingen de gelegenheid van en met elkaar te leren en werken9. Observeert en stelt doelen en werkvormen zó nodig bij10. Leert leerlingen verantwoordelijk en taakgericht te werken.
Zichtbaar gedrag: de daltonleraar: <ul style="list-style-type: none">• Zorgt dat er handelingswijzers voor handen zijn• Laat de leerlingen werken met een taak (brief)• Werkt met groepjes aan de instructietafel• Draagt zorg voor voldoende keuzewerk• Zorgt voor voldoende aantrekkelijk materiaal• Visualiseert de leerdoelen
Persoonlijke behoeftes van leraren (de ontwikkeling van kennis, vaardigheden, attitudes)

4. Organisatorisch competent

Een (dalton)leraar die organisatorisch competent is, beschikt over capaciteiten die het werken, vanuit de visie en kernwaarden in een groep mogelijk maakt.

Hij/zij zorgt voor een overzichtelijke, ordelijke, taakgerichte sfeer in de groep.

Deze (Dalton)leraar zorgt er voor dat de kinderen weten waar ze aan toe zijn en welke ruimte ze hebben voor eigen initiatief.

De (dalton)leraar creëert een omgeving waarin de kernwaarden volledig tot uiting kunnen komen.

Bekwaamheidseis:

- De (dalton)leraar primair is zich bewust van zijn/haar organisatorische verantwoordelijkheid.
- Hij heeft voldoende organisatorische kennis en vaardigheid om in zijn klas en zijn lessen een goed leef- en werkklimaat tot stand te brengen.
- Overzichtelijk, ordelijk en taakgericht.

Hij/zij:

- Schept kaders
- Is consequent
- Hanteert een helder klassenmanagement
- Kan plannen
- Kan improviseren.

Indicatoren: de (dalton)leraar:

1. Zorgt voor een omgeving waarin “samenwerken”, “zelfstandigheid” en het “nemen van verantwoordelijkheid” optimaal uitgevoerd kunnen worden.
2. Geeft de leerlingen de mogelijkheid om te (leren) plannen.
3. Zorgt voor heldere afspraken en routines en visualiseert deze.
4. Maakt het mogelijk dat kinderen keuzes kunnen maken.
5. Leert leerlingen probleemoplossend en creatief denkend te werk te gaan.
6. Biedt (alternatieve)mogelijkheden voor kinderen om de leerdoelen eigen te maken.
7. Voert een doelmatige en overdraagbare groepsadministratie

Zichtbaar gedrag: de daltonleraar:

- Richt een doelenmuur in
- Zorgt voor een ordelijk, overzichtelijk, taakgericht klimaat
- Maakt afspraken met de kinderen over het samenwerken, geluidsvolume e.d.
- Reikt de leerlingen vaste routines aan
- Werkt met handelingswijzers (zoals foto's van de inhoud van de kast)
- Maakt gebruik van de hulpmiddelen die binnen de school zijn afgesproken (denk aan: verkeerslicht, timetimer, takenbord etc.
- Zorgt voor “netheid” waaronder een opgeruimd bureau
- Houdt een groepsmap bij zoals op de school afgesproken.

Persoonlijke behoeftes van leraren (de ontwikkeling van kennis, vaardigheden, attitudes)

5. Competent in samenwerken met collega's

De (dalton)leraar moet ervoor zorgen dat zijn/haar werk en dat van zijn/haar collega's goed op elkaar zijn afgestemd. Hij/zij moet bijdragen aan het goed functioneren van de schoolorganisatie. Daarom moet hij/zij competent zijn in het samenwerken met collega's.

De (dalton)leraar die competent is in het samenwerken met collega's, levert zijn/haar bijdrage aan een het pedagogisch en didactisch klimaat op de school, aan de onderlinge samenwerking en aan een goede schoolorganisatie.

Bekwaamheidseis:

- Van de (dalton)leraar mag verwacht worden dat hij/zij een collegiale houding heeft en voldoende vaardigheden om een professionele bijdrage te leveren aan het geheel. Daarbij zijn communiceren, feedback geven/ontvangen en samenwerken essentieel.

Hij/zij:

- Communiceert
- Draagt constructief bij aan overleg
- Neemt deel aan collegiale consultatie, intervisie en (werk)groepen.
- Heeft kennis van relevante ontwikkelingen (bijv. uit literatuur)
- Is open en nieuwsgierig
- Is in staat zijn/haar opvattingen ter discussie te stellen.

Indicatoren: de (dalton)leraar:

1. Toont verantwoordelijkheid voor de hele organisatie.
2. Deelt informatie met collega's en benut de informatie die gegeven wordt.
3. Is in staat feedback te geven en te ontvangen.
4. Levert een actieve bijdrage bij het nadenken over inhouden, doelen, methodiek en didactiek van de (dalton)school.
5. Zorgt dat in werkgroepen de visie steeds in het oog wordt gehouden, waarbij de dalton kernwaarden leidend zijn.
6. Staat open voor ideeën van anderen en is in staat tot verandering.
7. Werkt op respectvolle wijze samen met leerlingen, collega's en andere belanghebbenden van de school.
8. Kan collega's ondersteunen.
9. Draagt mede zorg voor een collegiaal klimaat, ook buiten de school.

Zichtbaar gedrag: de daltonleraar:

- Komt schoolafspraken na en voert ze uit
- Vraagt en geeft hulp
- Heeft oog voor anderen en is meelevend
- Neemt deel aan collegiale consultatie.

Persoonlijke behoeftes van leraren (de ontwikkeling van kennis, vaardigheden, attitudes)

6. Competent in samenwerken met de omgeving

Een (dalton)leraar die competent is in samenwerken met de omgeving, onderhoudt contacten met personen en instellingen buiten de school.

In de eerste plaats de ouders/verzorgers van de leerlingen.

Hij/zij zorgt ervoor dat zijn/haar professionele handelen en dat van anderen buiten de school goed op elkaar zijn afgestemd. Bovendien werkt hij/zij aan het goed verlopen van de samenwerking tussen de school en andere instellingen.

Bekwaamheidseis:

- Van een (dalton)leerkracht mag geëist worden dat hij/zij voldoende kennis en vaardigheid in huis heeft om goed samen te werken met mensen en instellingen die betrokken zijn bij de kinderen en de school.
- De leerkracht is in staat te netwerken, ook digitaal.

Hij/zij:

- Informeert en gebruikt verkregen informatie.
- Verantwoordt aan ouders en anderen
- Neemt deel aan overleg.
- Zorgt voor gelijkwaardige samenwerking.

Indicatoren: de (dalton)leraar:

1. Is in staat de (Dalton)visie te verwoorden naar derden en doet dat ook.
2. Neemt verantwoordelijkheid voor zijn/haar handelen en is daarop aanspreekbaar.
3. Integreert verkregen informatie in zijn/haar aanpak.
4. Onderhoudt op constructieve wijze contacten met ouders, verzorgers en andere belanghebbenden
5. Is op de hoogte van wet en regelgeving en weet dit toe te passen.
6. Staat open voor de expertise van anderen.
7. Kan omgaan met verschillen.
8. Leidt stagiaires op

Zichtbaar gedrag: de daltonleraar:

- [voert \(omgekeerde\) oudergesprekken](#)
- [maakt gebruik van collegiale consultatie](#)
- [onderhoudt contacten en voert overleg met voor- en naschoolse voorzieningen](#)

Persoonlijke behoeftes van leraren (de ontwikkeling van kennis, vaardigheden, attitudes)

7. Competent in reflectie en ontwikkeling

Een (dalton)leraar die competent is in reflectie en ontwikkeling, denkt voortdurend na over zijn/haar beroepsopvattingen en zijn/haar professionele bekwaamheid en handelen met als doel zich blijvend te ontwikkelen.

Bekwaamheidseis:

- De (dalton)leraar mag geëist worden dat hij/zij voldoende kennis en vaardigheden in huis heeft om zowel zijn/haar opvattingen over het beroep, zijn rol als opvoeder als ook zijn eigen lerarenbekwaamheid en handelen te onderzoeken, expliciteren en ontwikkelen.

Hij/zij:

- Kent de kernwaarden
- Kent zijn/haar kwaliteiten en mogelijkheden
- Weet hoe te reflecteren
- Neemt eigen ontwikkeling in de hand
- Ontwikkelt zich voortdurend

Indicatoren: de (dalton)leraar:

1. Analyseert en reflecteert op competenties en eigen handelen.
2. Raadpleegt regelmatig bronnen om inzicht te krijgen in veranderingen in het onderwijs.
3. Reflecteert op nieuwe inzichten en ontwikkelingen en stelt eigen handelen bij.
4. Is in staat (kritisch) te reflecteren op feedback.
5. Houdt eigen ontwikkeling bij in een portfolio en/of bekwaamheidsdossier.
6. Verantwoordt de eigen ontwikkeling.
7. Werkt planmatig en in relatie tot de organisatie aan eigen ontwikkeling.
8. Handelt in overeenstemming met de visie en identiteit van de school.

Zichtbaar gedrag: de daltonleraar:

- vraagt zijn/haar leerlingen regelmatig om "feedback"
- moddelt reflecteren en verwacht van leerlingen dat zij ook reflecteren
- benoemt de doelen vooraf en evalueert/reflecteert op die doelen
- voert reflecterend, ontwikkelingsgerichte gesprekken met leerlingen

Persoonlijke behoeftes van leraren (de ontwikkeling van kennis, vaardigheden, attitudes)